नेपाल राजपत्र

श्री ५ को सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ४०) काठमाडौं, मंसीर २३ गते २०४७ साल (अतिरिक्ताङ्क ४३

भाग २

श्री ५ को सरकार

कानून तथा न्याय मन्त्रालय

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवबाट मन्त्रिपरिषद्को सल्लाह र सम्मतिले बनाइबक्सेको तल लेखिएबमोजिमको ऐन सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशित गरिएको छ ।

२०४७ सालको ऐन नं. १२

स्वस्तिश्री गिरिराजचक्रचूडामणि नरनारायणेत्यादि विविध विरुदावली विराजमान मानोन्नत महेन्द्रमाला परम नेपालप्रतापभास्कर ओजस्विराजन्य परम गौरवमय तेजस्वी त्रिभुवनप्रजातन्त्रश्रीपद परम उज्ज्वल कीर्तिमय नेपालश्रीपद परम प्रोज्ज्वल नेपालतारा परम पवित्र ॐरामपट्ट परम ज्योतिर्मय सुविख्यात त्रिशक्तिपट्ट परम सुप्रसिद्ध प्रबल गोरखादक्षिणबाहु परमाधिपति अतिरथी परम सेनाधिपति श्री श्री श्री श्री श्रीमन्महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव देवानाम् सदा समरविजयिनाम् ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

निर्वाचन क्षेत्र निर्धारण आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकारको सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन

प्रस्तावनाः निर्वाचन क्षेत्र निर्धारण आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार तथा कार्यविधि सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न वान्छनीय भएकोले,

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवबाट नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७ को धारा १२९ बमोजिम मन्त्रिपरिषद्को सल्लाह र सम्मतिले यो ऐन बनाइबक्सेको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः (१) यस ऐनको नाम "निर्वाचन क्षेत्र निर्धारण आयोग ऐन, २०४७" रहेको छ ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषाः विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,–

(क) "संविधान" भन्नाले नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७ सम्झनु पर्छ ।

(ख) "आयोग" भन्नाले संविधानको धारा १०५ बमोजिम गठित निर्वाचन क्षेत्र निर्धारण आयोग सम्झनु पर्छ ।

(ग) "निर्वाचन" भन्नाले संविधानको धारा ४५ बमोजिम प्रतिनिधि सभाको सदस्यको लागि हुने निर्वाचन सम्झनु पर्छ ।

(घ) "सदस्य" भन्नाले प्रतिनिधि सभाको सदस्य सम्झनु पर्छ ।

३. आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकारः (१) संविधान र यस ऐनमा अन्यत्र लेखिएका कुराहरूको अतिरिक्त आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः–

(क) संविधानको धारा ४५ को उप-धारा (१) बमोजिम नेपाल अधिराज्यलाई २०५ निर्वाचन क्षेत्रमा विभाजन गरी प्रत्येक निर्वाचन क्षेत्रको सीमा निर्धारण गर्ने ।

(ख) संविधान प्रारम्भ भएपछि हुने पहिलो निर्वाचनको सम्बन्धमा सो निर्वाचन हुनुभन्दा अघिको राष्ट्रिय जनगणनाबाट निश्चित

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

भएको जनसंख्याको आधारमा सो जिल्लाको जनसंख्या अनुसार निर्वाचन क्षेत्र कायम गर्ने ।

(ग) खण्ड (ख) अनुसार हुने निर्वाचन पछि हुने अन्य निर्वाचनको हकमा त्यस्तो निर्वाचन हुने अघिको राष्ट्रिय जनगणनाको आधारमा सो जिल्लाको जनसंख्या अनुसार निर्वाचन क्षेत्र कायम गर्ने ।

तर कुनै निर्वाचन हुनुभन्दा अघि राष्ट्रिय जनगणना सम्पन्न भई त्यस्को परिणाम प्रकाशित नहुन्जेलसम्म सो भन्दा अघिको राष्ट्रिय जनगणना अनुसारको जनसंख्याको अनुपातमा निर्वाचन क्षेत्र कायम गर्न यस दफाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

(घ) खण्ड (ख) र (ग) बमोजिम निर्वाचन क्षेत्र निर्धारण गर्दा कुनै जिल्लामा एकभन्दा बढी निर्वाचन क्षेत्र कायम हुने रहेछ भने त्यस्तो जिल्लाको जनसंख्या र सदस्य संख्याको बीचको अनुपात यथासम्भव समान हुने गरी निर्वाचन क्षेत्र कायम गर्ने ।

(ङ) निर्वाचन क्षेत्र तथा सदस्य संख्या निर्धारण गर्ने सम्बन्धमा गर्नु पर्ने अन्य आवश्यक काम गर्ने ।

(२) आयोगले उप-दफा (१) बमोजिम निर्वाचन क्षेत्रको सीमा र सदस्यको संख्या निर्धारण गरेको सूचना नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित गर्नेछ ।

(३) आयोगले आपनो कार्य सम्पादनको लागि आवश्यकतानुसार आयोगको कुनै सदस्य, कर्मचारी वा विशेषज्ञलाई नेपाल अधिराज्यको कुनै पनि ठाउँमा खटाउन सक्नेछ ।

(४) आयोगले आपनो कार्य सम्पादनको सिलसिलामा आवश्यक पर्न आउने कुनै पनि सरकारी वा संस्थानका कर्मचारीलाई काजमा लिन वा कुनै व्यक्तिलाई आयोगको कर्मचारीको पदमा अस्थायी नियुक्ति गर्न सक्नेछ ।

४. सदस्य संख्या र निर्वाचन क्षेत्रको निर्धारणः (१) आयोगले दफा ३ को उप-दफा (१) को खण्ड (क) बमोजिम प्रत्येक निर्वाचन क्षेत्रबाट एक जना सदस्य निर्वाचित हुने गरी नेपाल अधिराज्यको प्रशासकीय जिल्लाहरूलाई एक वा एकभन्दा बढी निर्वाचन क्षेत्रहरूमा विभाजन गर्नेछ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(२) उप-दफा (१) बमोजिम निर्वाचन क्षेत्र विभाजन गर्दा प्रत्येक प्रशासकीय जिल्लालाई कमसेकम एक निर्वाचन क्षेत्र पर्ने गरी दफा ३ को अधीनमा रही विभाजन गरिनेछ । कुनै जिल्लामा एकभन्दा बढी निर्वाचन क्षेत्र पर्ने रहेछ भने त्यस्तो जिल्लाको निर्वाचन क्षेत्रमा कायम गरिने जनसंख्याको न्यूनतम र अधिकतम संख्या आयोगबाट निर्धारण भए बमोजिम हुनेछ ।

तर कुनै एउटा प्रशासकीय जिल्लाको भागलाई अर्को प्रशासकीय जिल्लामा समावेश हुने गरी निर्वाचन क्षेत्र निर्धारण गरिने छैन ।

(३) आयोगले यस दफा बमोजिम कुनै जिल्लाको निर्वाचन क्षेत्र निर्धारण गर्दा त्यस्तो जिल्लाको सीमाना, भौगोलिक अवस्था, जनसंख्याको घनत्व, यातायातको सुविधा र बासिन्दाहरूको सामुदायिक एकरूपता वा विविधतालाई ध्यानमा राखी निर्वाचन क्षेत्रको रेखाङ्कन गर्नेछ ।

(४) उप-दफा (३) बमोजिम निर्वाचन क्षेत्रको सीमाना कायम गर्दा कुनै एक गाउँ विकास समितिको वा नगरपालिकाको कुनै एक वडाको सीमानालाई असर नपर्ने गरी एकै निर्वाचन क्षेत्रभित्र समावेश हुने गरी कायम गरिनेछ ।

(५) यो ऐन बमोजिम निर्धारण गरिएको निर्वाचन क्षेत्रको सीमाना आयोगको परामर्श विना परिवर्तन गरिने छैन ।

५. परामर्श लिनेः (१) आयोगले यस ऐन बमोजिम निर्वाचन क्षेत्र निर्धारण गर्दा स्थानीय बासिन्दा र राजनैतिक संगठन वा दलसंग परामर्श लिन सक्नेछ ।

(२) आयोगले आवश्यकतानुसार कुनै पनि व्यक्ति वा श्री ५ को सरकारको कर्मचारीलाई आयोगमा बोलाई सर-सल्लाह गर्न सक्नेछ ।

(३) आयोगले यस दफा बमोजिम कसैसंग परामर्श लिएको वा नलिएको सम्बन्धमा कुनै अदालतमा प्रश्न उठाउन सकिने छैन ।

६. सहयोग गर्नु पर्नेः (१) आयोगलाई आफ्नो कार्य सम्पादनको लागि चाहिने जनशक्ति तथा भौतिक सुविधा श्री ५ को सरकारले उपलब्ध गराउनेछ ।

(२) आयोगको कार्य सम्पादनको सम्बन्धमा सम्बन्धित सरकारी तथा गैर-सरकारी निकाय तथा व्यक्तिले आवश्यक सहयोग दिनु, गर्नु पर्नेछ ।

७. आयोगको सचिवः (१) श्री ५ को सरकारले आयोगको सचिव नियुक्त गर्नेछ ।

(२) आयोगको सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार आयोगले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

४८४

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

८. आर्थिक व्यवस्थाः (१) आयोगको कामको लागि आवश्यक पर्ने रकम श्री ५ को सरकारले आयोगलाई उपलब्ध गराउनेछ ।

(२) उप-दफा (१) बमोजिम प्राप्त रकम आयोगले आफ्नो कामको लागि आवश्यकतानुसार खर्च गर्न सक्नेछ ।

९. सुविधा दिन सक्नेः आयोगको काममा संलग्न कर्मचारी वा व्यक्तिलाई आयोगले निर्धारण गरे बमोजिमको थप आर्थिक सुविधा दिन सक्नेछ ।

१०. निर्वाचन आयोगसँग समन्वय कायम गर्नु पर्नेः आयोगले आफ्नो कार्य सम्पादन गर्दा निर्वाचन आयोगसँग निकटतम सम्पर्क राखी समन्वयात्मक रूपले कार्य सम्पादन गर्नु पर्नेछ ।

११. अधिकार प्रत्यायोजनः आयोगले आफ्नो कुनै अधिकार आवश्यकता अनुसार आयोगको अध्यक्ष, सदस्य, सचिव, अधिकृत वा श्री ५ को सरकारको अधिकृत स्तरको कुनै कर्मचारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

१२. आयोगको निर्णयः संविधान तथा यस ऐन बमोजिम आयोगले गर्नु पर्ने सबै काम आयोगको अध्यक्ष मात्र रहेको अवस्थामा निजबाट र आयोगका अन्य सदस्य समेत रहेको अवस्थामा निजहरूको संयुक्त बैठकबाट निर्णय हुनेछ ।

१३. आयोगको कार्यविधिः (१) आयोगको बैठकको अध्यक्षता आयोगको अध्यक्षले गर्नेछ ।

(२) आयोगको बैठकको निर्णय आयोगका सदस्यहरूको बहुमतको आधारमा हुनेछ ।

(३) आयोगको बैठकको निर्णयको अभिलेख आयोगको सचिवले प्रमाणित गर्नेछ र त्यसको कार्यान्वयन समेत गर्नेछ ।

(४) आयोगको अन्य कार्यविधि आयोग आफैंले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

१४. आयोगको कागजातः आयोगको कार्यावधि समाप्त भएपछि आयोगको अभिलेख तथा अन्य कागजात आयोगको सचिवले निर्वाचन आयोगमा बुझाउनु पर्नेछ ।

लालमोहर सदर मितिः– २०४७।८।२३।१

आज्ञाले,

डा. गजेन्द्रमणि प्रधान

(५) श्री ५ को सरकारको का.मु. सचिव

मुद्रण तथा प्रकाशन विभाग, सिंहदरबार, काठमाडौंमा मुद्रित ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

मुद्रण विभाग, सिंहदरबार

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।